

**СЕМАНТИЧНА СУТНІСТЬ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНИХ
ПРОСТОРІВ ШКІЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Анотація. У статті розглядаються питання про виникнення архітектурних просторових структур, семантичну сутність формування архітектурних просторів сучасних шкільних комплексів.

Ключові слова: семантика, архітектурний простір, психологія, діти, шкільний комплекс.

Актуальність теми. Розвиток уявлень про виникнення і «життя» архітектурних просторових структур – необхідна умова розуміння психологічного змісту і специфіки професійної діяльності архітектора, її становлення і вдосконалення. Початкова просторова ситуація перевтілюється в концептуальний простір, який являє собою проектну модель. Цей простір, отримуючи «життя», виступає як функціонально організований простір життєдіяльності, в даному випадку дітей. Більшість часу діти задіяні в шкільному процесі. Тому простір як середовище, яке їх оточує, має бути різноманітним, комфортним і цікавим для споживача, надихати й приносити задоволення від навчання, а також розкривати світ навколишнього оточення і дарувати радість від спілкування зі своїми однолітками.

Реальна природа архітектурного простору шкільного комплексу може бути зрозуміла лише в результаті аналізу конкретних факторів, що формують простір в процесі вирішення об'єктивно діючих протиріч, умов і відповідних вимог.

Ціль статті. Виявлення семантичного потенціалу і семантичної ієрархії просторів в структурі шкільних комплексів і відповідне їх матеріальне оформлення, складає основу професійної творчості, тому зміст і сутність моделювання простору пов'язані з його роллю важливого засобу пізнавальної діяльності. Відповідно цьому факту в даній статті поставлена ціль визначення семантичної сутності формування архітектурних просторів сучасних шкільних комплексів.

Основні результати дослідження. Першочергово слід розглянути питання, що таке семантика, яка її роль в архітектурі.

Семантика – наука про відношення знаків до їх значень (десигнат) і до об'єктів, на які вони направлені (референт).

У сучасній семантиці існує безліч досліджень, загальна ціль яких зводить-

ся до опису можливої семантичної метамови, з допомогою якої можливо було б аналізувати будь-які об'єкти, що створені в межах природніх і штучних мов.

Архітектурна семантика в загальному вигляді займається дослідженням значень, які закріплені в суспільному та індивідуальному пізнанні за тою чи іншою архітектурною формою, і напрямками цих значень, їх референтами.

Тому, на основі досліджень Бурцева А.Г. в області семіотики, для прояснення ситуації означення характерний наступний ряд властивостей, [2]:

1. Значення пов'язане з формою довільно, конвенційно, за домовленістю.

Знаки і символи, які використовуються в мові архітектурних форм, можна розділити на:

- ті, чиє значення має безпосередньо архітектурно-просторове «походження», тобто описують ергономічні, фізичні або функціональні параметри об'єктів;

- ті, чиє значення і форма походять від мов культури і релігії, тобто в даному випадку описуються закономірності соціального характеру.

2. Серед декількох значень однієї і тої ж форми можна виділити денотативні і коннотативні значення.

3. Весь спектр значень форми сприймається інтерпретатором у вигляді відчуттів, уявлень, понять і роздумів.

4. Значення, як правило, направлені на «референт».

5. Об'єкт реальності, що являється референтом значення, сам може являтися знаком.

Виходячи з даного означення відповідно до властивостей, архітектурна творчість, оперуючи простором, виступає як «сенс» творчості, який постійно «кодує» в просторових структурах зміст діяльності, [4, 5].

Взаємодіючи з оточенням, дитина формує «матеріальний каркас» своєї діяльності, поведінки і відносин з іншими дітьми. Середовище визначає простори для процесів діяльності дитини, ізолює їх або пов'язує в необхідній послідовності, забезпечує можливості спілкування і усамітнення. Організуюча роль зодчого проявляється не тільки в розмежуванні або поєднанні частин простору, але й у впливі на поведінку дітей через емоції та пізнання, [3, 7].

Уявлення про простір, який оточує дитину, існують в її пізнанні як образи, що формуються не тільки на основі того, що вона бачить, але і на основі того, що підказує пам'ять або уява, а також завдяки набутому в процесі практичного досвіду.

Якщо розглядати простір з точки зору семантичного сприйняття, по контрасту з зовнішнім світом внутрішній простір замикає глядача – відчуття,

яке може бути як заспокійливим, так і пригнічуючим. Роздумуючи над цими якостями, Гастон Башляр помічає: «Видимое изнутри (при отсутствии внешнего) существование тяготеет к округлости». Якщо простір характеризується впуклістю, то при входженні в такий простір виникає відчуття значної переваги над простором. Навіть кубічне приміщення розростається від свого центру, але помітно поступається в динаміці циліндричному. Згідно з цими особливостями простору в дітей виникають відповідні відчуття, [1, 6, 8, 9].

Досвід сприйняття не зводиться до розгляду предметів з одного боку; рухаючись в своєму оточенні, дитина відповідно до своїх психосоматичних особливостей, спостерігає предмети в різних ракурсах, часто свідомо змінюючи позицію, щоб досягти більш вигідної. Тому найбільш неочікуваний тип простору – це лабіринт. Модифікації внутрішньої впорядкованості об'єкту за рахунок взаємодії з оточення не тільки необхідні для функціонування, але і бажані для побудови форми і форми, що сприймається – обрису. Тому в будь-якому випадку для дітей шкільного віку бажано проектувати простір різноманітним, з використанням різних масштабів, фактури та текстури стін, незвичайних конструктивних рішень простору з використанням цікавих деталей, обов'язко застосування кольору.

Висновки. У результаті дослідження семантичної сутності формування архітектурного простору сучасних шкільних комплексів були виявлені наступні особливості архітектурного простору шкільного комплексу:

1. диференціація простору шкільного комплексу відповідно до вікових контингентів школярів;
2. стимулювання засобами архітектурної композиції, які програмують емоційні стани в окремих просторах шкільного комплексу;
3. збільшення активності просторів за рахунок параметрів форми, фактури, кольору;
4. створення складного архітектурного середовища функціональних зон шкільного комплексу.

Більш детально дані особливості розглянуто на рис. 1.

● ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПРОСТОРУ ШКІЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ ВІДПОВІДНО ДО ВІКОВИХ КОНТИНГЕНТІВ ШКОЛЯРІВ

- **Учбові секції молодшої групи:** простори індивідуальної діяльності і перехідні простори до рекреації виділені зонами в класі (складна форма рекреації, насичена кольорами, деталями).
- **Учбові секції середньої групи:** простори індивідуальної діяльності і перехідні простори до рекреації виділені в рекреації (простір активної дії).
- **Учбові секції старшої групи:** в рекреації домінують простори індивідуальної діяльності і діяльності невеликих груп

● СТИМУЛОВАННЯ ЗАСОБАМИ АРХІТЕКТУРНОЇ КОМПЗИЦІЇ, ЯКІ ПРОГРАМУЮТЬ ЕМОЦІЙНІ СТАНИ В ОКРЕМИХ ПРОСТОРАХ ШКІЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

- **Стан спокійної зосередженості в учбових приміщеннях** стимулюють горизонтальність, визначена конструктивна стійкість, м'яке освітлення і колористична гама
- **Стан руху, веселощів, зацікавленості процесом в рекреаціях** стимулюють плавні, гнучкі форми, виражений конструктивний ритм, введення контрастного типу колористичної композиції, освітлення верхнім світлом
- **Творчу діяльність і діяльність загалом в вестибюлях, фойє, центрі шкільного комплексу** стимулюють розвиток простору по вертикалі в поєднанні з горизонтальними, крупний конструктивний ритм, застосування динамічних ліній і форм, акцентування композиційного центру, диференціація просторового і світлового середовища, застосування яскравих, теплих і світлих кольорів в контрасті з темними і насиченими.

● ЗБІЛЬШЕННЯ АКТИВНОСТІ ПРОСТОРІВ ЗА РАХУНОК ПАРАМЕТРІВ ФОРМИ, ФАКТУРИ, КОЛЬОРУ

- Контрастна зміна геометричних характеристик просторів
- Збільшення просторової складності, ступеню насичення функціями та деталями, медіа-технологіями
- Збільшення тектонічності просторів
- Динамічний розвиток кольорової, фактурної, ландшафтної теми

● СТВОРЕННЯ СКЛАДНОГО АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЗОН ШКІЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

- Багатофункціональність: виділення окремих просторів для різних вікових груп, видів діяльності, зон відпочинку, вхідної групи засобами архітектурної композиції, конструктивними елементами, насичення символічними елементами
- Застосування в середовищі зон індивідуальної діяльності різних вікових груп, універсальної праці, малюнку, живопису
- Складність архітектурного образу просторів

Рис. 1. Особливості архітектурного простору шкільного комплексу

Література

1. Арнхейм Р. Динамика архитектурных форм. – М.: Стройиздат, 1984. – 192 с.
2. Бурцев А.Г. Семиотика в архитектуре. – Учеб. пособие. Екатеринбург: Архитектон, 2007. – 85 с.
3. Иконников А.В. Художественный язык архитектуры /А.В.Иконников. – М.: Искусство, 1985. – 288 с.
4. Мардер А.П. Эстетика архитектуры: Теоретические проблемы архитектурного творчества. – М.: Стройиздат, 1988. – 216 с.
5. Степанов А.В. Архитектура и психология: учебн. пособ./А.В.Степанов, Г.И.Иванова, Н. Н.Нечаев, -М: Стойиздат, 1993. – 295 с.
6. К вопросу об исследовании смыслового и образного потенциала архитектурно-пространственной среды города. Е.В.Конева - [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL: [http // archvuz.ru /2006 2/1](http://archvuz.ru/2006/2/1) (дата обращения – 10.01.2014)
7. Титаренко Т.М. Такие разные дети. – К.: Радянська школа, 1989. – 144 с.
8. Чечельницкий С.Г., Фоменко О.А. Видеоэкология архитектурной среды: монографія. – Х.: ХНАГХ, 2012. – 372 с.
9. Pyvovarenko O. The images in the architecture of the school complexes and its influence on the formation of the student's personality/O. Pyvovarenko//Pressing issues and priorities in development of the scientific and technological complex. B&M Publishing, SF, C, USA, 2013. – С. 87-92

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы, которые связаны с возникновением архитектурных пространственных структур, о семантической сущности формирования пространств современных школьных комплексов.

Ключевые слова: семантика, архитектурное пространство, психология, дети, школьный комплекс.

Annotation. The article considers the issues connected with ecological architectural space's structures, about semantic essence of formation the spaces of the modern school's complexes.

Keywords: semantic perception, architectural space, psychology, school's complexes.